

Jednostka projektowa **+48 Architektura s.c.**

Egzemplarz **1**

al. Niepodległości 151 lok. 4

02-555 Warszawa

Temat: **RENOWACJA**
REMONT ELEWACJI PODCIENI KAMIENIC PRZY ULICY STASZICA NUMER 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 37, 39 W ZAMOŚCIU

Kategoria obiektu budowlanego: XIII i XVII

Faza: **PROJEKT BUDOWLANY**

Nazwa elementu projektu budowlanego: **ZAŁĄCZNIKI FORMALNO - PRAWNE**

Lokalizacja: Miasto Zamość, powiat zamojski, województwo lubelskie
Działki ewidencyjne nr : 45.30, 45.31, 45.32, 45.33, 45.34, 45.35, 45.36, 45.37, 46.8, 46.9
Obręb ewidencyjny: 0001.AR
Jednostka ewidencyjna: 066401_1

Inwestor: Miasto Zamość
Rynek Wielki 13, 22--400 Zamość

Z up. PREZYDENTA MIASTA

mgr inż. Joanna Rączka
DYREKTOR
Wydziału Budownictwa, Urbanistyki i Ochrony Zabytków

Zespół projektowy:

Architektura

Załącznik Nr **1**
do Decyzji Nr **46/2024**
znak: **Bu-oz. 6740.1.40.2024js**
z dnia **19.04.2024.**

Projektant architektury

mgr inż. arch. Kamil Miklaszewski

MA/020/15

mgr inż. arch. Agata Filipek

Opracowanie

mgr inż. arch. Julia Raskosha

mgr inż. arch. Magda Potoczna

ZAŁĄCZNIK

do pisma / postanowienia / decyzji
organu ochrony zabytków

znak **Z-m. 5442. 49. 1. 2024**

z dnia **25 MAR. 2024**

WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW
w Lublinie
DELEGATURA W ZAMOŚCIU
ul. Staszica 13, 22-400 Zamość
tel./fax 84 638 59 71

Z up. Lubelskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków

mgr inż. arch. Olgierd Haworylak
Kierownik Delegatury w Zamościu

Spis zawartości TOM III

1. INFORMACJA DOTYCZĄCA BEZPIECZEŃSTWA I OCHRONY ZDROWIA	1
2. WYTYCZNE WUOZ W LUBLINIE DELEGATURA W ZAMOŚCIU DOT. PRAC PRZY OBIEKTACH ZABYTKOWYCH NR IN.III. 5183.178.2.2022 Z DN. 29 GRUDNIA 2022 R	6
3. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH „PODCIENIA (ELEWACJE) KAMIENIC ul. STASZICA 21,23,25,27,29,31,33,35,37,39 ZAMOŚĆ	8
4. DECYZJA ZNAK: 2-III.5142.78.1.2024 z dnia 25.03.2024	51-58

Musiel

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

1. INFORMACJA DOTYCZĄCA BEZPIECZEŃSTWA I OCHRONY ZDROWIA

RENOWACJA

Temat: REMONT ELEWACJI PODCIENI KAMIENIC PRZY ULICY STASZICA NUMER
21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 37, 39 W ZAMOŚCIU

Lokalizacja: Miasto Zamość, powiat zamojski, województwo lubelskie
Działki ewidencyjne nr : 45.30, 45.31, 45.32, 45.33, 45.34, 45.35, 45.36, 45.37, 46.8, 46.9
Obręb ewidencyjny: 0001.AR
Jednostka ewidencyjna: 066401_1

Inwestor: Miasto Zamość
Rynek Wielki 13, 22--400 Zamość

Projektant: +48 Architektura s.c.
al. Niepodległości 151 lok. 4
02-555 Warszawa
Gł. proj.: mgr inż. arch. Kamil Miklaszewski

1. Zakres robót dla całego zamierzenia budowlanego i kolejność realizacji :

Zakres zamierzenia budowlanego: *RENOWACJA* Remont elewacji podcieni, prace renowacyjne i konserwatorskie

Zakres prac obejmuje:

1. Prace rozbiórkowe i przygotowawcze - demontaż rur spustowych, reklam, wsporników, wentylatorów, oświetlenia, przewodów technicznych prowadzonych po elewacjach,
2. Usunięcie obróbek blacharskich i dachówek z gzymsów nad kondygnacją parteru, dachówki są w części zniszczone, a ich usunięcie ułatwi renowację gzymsów / po zakończeniu prac dachówki zamontowane zostaną ponownie /
3. Zdemonstrowanie i oczyszczenie cokołów kamiennych
4. Usunięcie tynków spękanych, skorodowanych i syjących się zniszczonych / ok 80% powierzchni wszystkich tynków
5. Usunięcie wtórnych warstw farby z elewacji i detali architektonicznych bez uszkodzenia warstw pierwotnych, czyszczenie i mycie elewacji

6. Naprawa spękań, naprawa i uzupełnienie tynków,
7. Wykonanie izolacji przeciwwilgociowej murów
8. Likwidacja nierówności , uzupełnienie i przełożenie zdestabilizowanej nawierzchni chodnika
9. Uporządkowanie kabli przebiegających po elewacji
10. Prace konserwatorskie związane z naprawą detali architektonicznych
11. Przygotowanie tynków i detali pod malowanie, gruntowanie i malowanie elewacji
12. Montaż cokołów
14. Wymiana, naprawa, czyszczenie i malowanie szafek przyłączy, krat i innych elementów stalowych
15. Wykonanie (odtworzenie) obróbek blacharskich gzymsów
15. Montaż nowych kratki wentylacyjnych żeliwnych, powtórny montaż opraw oświetleniowych w przypadku demontażu na czas prowadzenia prac,
16. Konserwacja poprzedzona inspekcją szczelności, obejmująca lutowanie i uszczelnianie rur spustowych,
17. Powtórny montaż zdemontowanych elementów informacyjnych w tym tablic reklamowych, których lokalizacja jest zatwierdzona przez Konserwatora Zabytków

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

2. Wykaz istniejących obiektów budowlanych:

Przedmiotowe budynki kamienic

3. Wskazanie istniejących elementów zagospodarowania działki lub terenu, które mogą stwarzać

zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia ludzi:

Ze względu na projektowany zakres prac budowlanych w zagospodarowaniu terenu mogą wystąpić nast. elementy stwarzające zagrożenie :

- wykonywanie pracy na rusztowaniach o wysokości powyżej 5,0 m
- utrudnienia przy wejściu do obiektu

Zabezpieczenie terenu budowy należy wykonać przed rozpoczęciem robót budowlanych, co najmniej w zakresie:

- Ogrodzenia terenu i wyznaczenia stref niebezpiecznych;
- Wykonania daszków nad wejściami do budynku i wyznaczenie przejść dla pieszych

4. Wskazanie przewidywanych zagrożeń występujących podczas realizacji robót budowlanych :

1) Przewidywane zagrożenia mogą wystąpić podczas wykonywania prac związanych z robotami przy

elewacji na rusztowaniu na wysokości powyżej 5,0 m.

2) Roboty budowlane należy wykonywać zgodnie z rozp. Ministra Infrastruktury z dnia 6 lutego 2003r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych (DZ.U. z 2003 nr 47 poz. 401) oraz Rozp. Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września

1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 169 poz. 1650).

3) Wykonawca ma obowiązek zadbać, aby personel nie wykonywał pracy w warunkach niebezpiecznych, szkodliwych dla zdrowia oraz nie spełniających odpowiednich wymagań sanitarnych. Wykonawca zapewni i będzie utrzymywał wszelkie urządzenia zabezpieczające socjalne oraz sprzęt i odpowiednią odzież dla ochrony życia i zdrowia osób zatrudnionych na budowie.

5. Wskazanie sposobu prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót niebezpiecznych: :

Wszyscy pracownicy zatrudnieni przy wykonywaniu robót niebezpiecznych powinni przejść odpowiednie przeszkolenie. Program szkolenia powinien obejmować całokształt zagadnień związanych z zagrożeniem bezpieczeństwa i zdrowia ludzi oraz zasady postępowania w przypadku

wystąpienia zagrożenia, zasady ochrony indywidualnej, zabezpieczającej przed skutkami zagrożenia, zasady wzywania pomocy, udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym, zasady sprawnej ewakuacji i likwidacji zagrożeń oraz usuwania skutków

Wykonawca przed przystąpieniem do wykonywania robót budowlanych jest obowiązany opracować

instrukcję bezpiecznego ich wykonywania i zaznajomić z nią pracowników w zakresie wykonywanych przez nich robót.

Przed rozpoczęciem robót szczególnie niebezpiecznych należy zapoznać pracowników z „Planem BIOZ” opracowanych przez kierownika Budowy.

6. Wskazanie środków technicznych i organizacyjnych zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w

ich sąsiedztwie, w tym zapewniających bezpieczną i sprawną komunikację, umożliwiającą szybką

ewakuację na wypadek zagrożeń:

A) Prace na wysokości

1. Prace na rusztowaniu roboczym powinny być zabezpieczone przez wykonanie rusztowania ochronnego, służącego do zabezpieczenia przed upadkiem z wysokości ludzi oraz przedmiotów.

2. Strefę niebezpieczną, w której istnieje zagrożenie spadania z wysokości przedmiotów, ogradza się

balustradami (poręcz ochronna na wys. 1,1m lub 1,0m przy rusztowaniach systemowych i deska

krawężnikowa o wys. 0,15m, wolną przestrzeń należy wypełnić w sposób zabezpieczający pracowników przed upadkiem z wysokości)

3. Strefa niebezpieczna nie może wynosić mniej niż 1/10 wysokości, z której mogą spadać przedmioty, lecz nie mniej niż 6,0m

4. Rusztowania usytuowane w miejscach przejść dla pieszych, powinny posiadać daszki ochronne i

osłonę z siatek ochronnych. Daszki ochronne powinny znajdować się na wys. min. 2,40m nad terenem i być nachylone pod kątem 45° w kierunku źródła zagrożenia, pokrycie szczelne i odporne

na przebicie.

5. Składowiska materiałów itp. wykonuje się w sposób wykluczający możliwość wywrócenia, zsunęcia lub spadnięcia składowanych materiałów, wyrobów czy urządzeń

6. Do zabezpieczeń stanowisk pracy na wysokości, przed upadkiem z wysokości, należy stosować

środki ochrony zbiorowej, w szczególności balustrady, siatki ochronne i siatki bezpieczeństwa.

Stosowanie środków ochrony indywidualnej, w szczególności takich jak szelki bezpieczeństwa, jest dopuszczalne, gdy nie ma możliwości stosowania środków ochrony zbiorowej. Ponadto prace

szczególnie niebezpieczne należy wykonywać pod nadzorem uprawnionej osoby wyznaczonej przez kierownika budowy.

7. Drogi ewakuacyjne powinny zostać oznakowane i wyznaczone przejścia dla pieszych.

8. Wyposażenie brygady

a) niezbędne urządzenia, sprzęt i narzędzia oraz pomosty drewniane itp./

b) znaki drogowe, zapory drogowe i stojaki,

c) sprzęt bhp i p. poż.:

- okulary ochronne, szelki bezpieczeństwa z linkami, rękawice ochronne drelichowe, nauszники ochronne, dywaniki i rękawice dielektryczne (przy podwieszaniu kabla), kamizelka ostrzegawcza pomarańczowa lub inna odzież wyposażona w elementy odblaskowe o barwie żółtej lub pomarańczowej, apteczka pierwszej pomocy.

Uwagi końcowe:

W trakcie realizacji budowy wszystkie roboty mogące stwarzać zagrożenie bezpieczeństwa i ochrony

zdrowia należy wykonywać zgodnie z obowiązującymi przepisami, zgodnie z warunkami wykonawstwa i odbioru robót budowlanych oraz „Planem BIOZ”.

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
KULTURY I OCHRONY ZABYTKÓW

Zgodnie z art. 21a Prawa Budowlanego, przed rozpoczęciem prac na budowie kierownik budowy zobowiązany jest sporządzić „Plan Bioz”.

WSKAZANIE ŚRODKÓW TECHNICZNYCH I ORGANIZACYJNYCH ZAPOBIEGAJĄCYCH NIEBEZPIECZEŃSTWOM WYNIKAJĄCYM Z WYKONYWANIA ROBÓT BUDOWLANYCH:

Za bezpieczeństwo oraz właściwą organizację robót odpowiedzialny jest kierownik budowy.

Opracowanie:

mgr inż. arch. Kamil Miklaszewski

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

2. WYTYCZNE WUOZ W LUBLINIE DELEGATURA W ZAMOŚCIU DOT. PRAC PRZY OBIEKTACH
ZABYTKOWYCH NR IN.III. 5183.178.2.2022 Z DN. 29 GRUDNIA 2022 R

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

**WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW**
w Lublinie
DELEGATURA W ZAMOŚCIU
ul. Staszica 21, 22-400 Zamość
tel./fax 84 638 59 71

**Zakład Gospodarki Lokalowej
w Zamościu Sp. z o.o.**
ul. Piłsudskiego 8, 22-400 Zamość
Zamość
5-000 00 00

2022-01-02

08

Nasz znak: LN.III. 5183.449. 2. .2022

Sprawa: wytyczne dot. planowanych prac przy obiektach zabytkowych

Obiekt: kamienice przy ul. Staszica 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 37 i 39 w Zamościu

W związku z pismem znak: DT.081.31.0.0.2022.MB z 6 grudnia 2022 w sprawie wytycznych konserwatorskich dla zadania pod nazwą: „Remont konserwatorski podcieni9 kamienic przy ul. Staszica 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 37 i 39 w Zamościu” obejmującego prace remontowo-konserwatorskie elewacji w/w kamienic do poziomu gzymsu nad parterem łącznie z podcieniami i w nawiązaniu do wyszczególnionego we wniosku zakresu planowanych prac, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie – Delegatura w Zamościu zgłasza następujące uwagi:

- Ad. „przeszyć prętami śrubowymi w miejscach większych spękań”. Zakres jak i przewidziane rozwiązania techniczne winny być poprzedzone wykonaniem przez uprawnionego konstruktora opinii technicznej i projektu.
- Ad. „uzupełnienia ubytków zaprawą mineralną bez pełnej rekonstrukcji detalu w pełnym zakresie (dotyczy tylko uzupełnień uszkodzeń bieżących kamienia)”. Odnosnie do uszkodzeń elementów wystroju architektonicznego elewacji wykonanych z kamienia oraz okładzin kamiennych cokołów, urząd konserwatorski wnioskuję wykonanie pełnej rekonstrukcji detalu i okładzin wyłącznie w materiale kamiennym – bez możliwości dokonywania uzupełnień ubytków zaprawą mineralną.

Ponadto urząd konserwatorski wnioskuję o rozszerzenie zakresu planowanych robót budowlanych o roboty związane z likwidacją nierówności, uzupełnieniem i przełożeniem zdestabilizowanych płyt chodnikowych przy filarach podcieni.

Z up. Lubelskiego Wojewódzkiego
Konserwators Zabytków
mgr inż. Andrzej Cichowski
Kierownik Delegatury w Zamościu

Otrzymuje:
1. adresat

2. Prezydent Miasta Zamość Rynek Wielki 1, 22-400 Zamość
Zat. 31 LK Bp: Z 7917

3. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH „PODCIENIA (ELEWACJE) KAMIENIC ul. STASZICA
21,23,25,27,29,31,33,35,37,39 ZAMOŚĆ

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH:
**PODCIENIA (ELEWACJE) KAMIENIC
UL. STASZICA
ZAMOŚĆ**

1. UL. STASZICA 21, NR. REJ. ZABYTKÓW – A/1279,
2. UL. STASZICA 23, KAMIENICA „TELANOWSKA”. NR. REJ. ZABYTKÓW A/1280
3. UL. STASZICA 25, „MORANDOWSKA” NR. REJ. ZABYTKÓW A/326
4. UL. STASZICA 27, NR. REJ. ZABYTKÓW A/1278
5. UL. STASZICA 29, NR. REJ. ZABYTKÓW A/325
6. UL. STASZICA 31, NR. REJ. ZABYTKÓW A/301
7. UL. STASZICA 33, NR. REJ. ZABYTKÓW A/1239
8. UL. STASZICA 35, NR. REJ. ZABYTKÓW A/1277
9. UL. STASZICA 37, NR. REJ. ZABYTKÓW A/1276
10. UL. STASZICA 39, NR. REJ. ZABYTKÓW A/1275

Opr. Małgorzata Podgórska – Makal
Konservator dzieł sztuki
Upr. konserwatorskie 20/K/97
nr dypl. ASP w Warszawie 4997
20-282 Lublin
Ul. Królowej Jadwigi 6/7

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
DZIAŁ BUDOWNICTWA,
URZĄDNICTWI I OCHRONY ZABYTKÓW

ZAMOŚĆ
luty 2024

1. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Program prac konserwatorskich obejmuje prace konserwatorskie przy tynkach podcieni: filary i elewacje do wysokości parteru.

Prace konserwatorskie mają służyć zabezpieczeniu elewacji podcieni, Mają za zadanie zatrzymać postępującą degradację tynków i elementów wystroju kamienicy jako elementu posiadającego wysokie walory estetyczne i historyczne w kontekście całego założenia urbanistycznego zamojskiego Rynku.

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

2. OPIS

Kamienice położone w centralnej części Starego Miasta, w blokach południowej pierzei Rynku Wielkiego, w zwartej zabudowie, połączone drewnianymi gankami z kamienicami powstałymi w XIX w. na tyłach parceli (kamienice 21,23,25,27,37,39), wewnątrz z niewielkim dziedzińcem. Kamienice 29,31,33,35 bez zabudowy zaplecza.

Kamienice orientowane, frontem skierowane ku północy.

Założone na planie prostokąta z rytmem trójarkadowych podcieni w przyziemiu, trzytraktowe, trójdzielne.

Kamienice wzniesione z cegły, otynkowane, trzykondygnacyjne, podpiwniczone, przykryte dwuspadowym dachem pobitym blachą.

Kamienice nr 23,25,39 narożne, z trójspadowymi dachami.

Elewacje frontowe dwukondygnacyjne, czteroosiowe, symetryczne.

W przyziemiach od północy czteroarkadowe podcienia, łuki arkad półkoliste u nasady z masywnymi gzymsami impostowymi, filary narożne kamienic wzmocnione przyporami.

1. Kamienica - Staszica 21

zbudowana ok. 1590 r.

Frontowa elewacja od pn. symetryczna, trójosiowa, wsparta na trzech arkadach, z których środkowa wzmocniona dodatkowo szkarpami dostawionymi do filarów. W dolnej kondygnacji kamienny portal wejściowy z arkadą ujętą doryckimi kolumnami, z belkowaniem o bogatym zwieńczeniu kartuszowo-wywijanym, w przyłuczach arkady

portalu uskrzydłone głowy aniołów. Po obu stronach portalu dwa otwory okienne zbliżone do kwadratu w prostokątnych opaskach z parapetami. Przy portalu wejściowym po lewej stronie fragment skromnych renesansowych drzwi pochodzących z pierwszej fazy budowy kamienicy. Pomędzy pierwszą a drugą kondygnacją pozostałość po fryzie, z którego zachowały się ograniczające go od góry i od dołu proste gzymsy. W obramieniach okien drugiej kondygnacji uszaki, obramienia u góry przechodzą w nadokienniki. Okna trzeciej kondygnacji mniejsze i w prostych opaskach. Druga kondygnacja oddzielona od trzeciej prostym gzymsem, trzecia kondygnacja zakończona profilowanym gzymsem wieńczącym.

2. Kamienica - Staszica 23 – Telanowska

Kamienica zbudowana w latach 1591-1599

Frontowa elewacja od pn. symetryczna, czteroosiowa. W pierwszej kondygnacji czteroarkadowe podcienie, narożna skarpa, wejście w prostokątnym portalu z piaskowca, trzy otwory okienne zbliżone do kwadratu w prostokątnych opaskach z parapetami. Okna drugiej kondygnacji w prostych obramieniach z nad- i podokiennikami, okna trzeciej kondygnacji mniejsze i w prostych opaskach. Podziały horyzontalne stanowią słabo wykształcone gzymsy międzykondygnacyjne i analogiczny gzyms wieńczący. Podziały wertykalne tworzą proste pilastry bez baz między otworami okiennymi trzeciej kondygnacji, dodatkowo narożnik wzmocniony w pierwszej kondygnacji skarpą przechodzącą w pas boniowania w drugiej kondygnacji i zdwojone pilastry w trzeciej kondygnacji.

3. Kamienica - Staszica 25

Zlokalizowana w centralnej części Zamościa - przy Rynku Wielkim, zaprojektowana ok. 1590 przez Bernarda Morando, głównego architekta Zamościa, jako wzorcowa kamienica rynkowa. Elewacja frontowa dwukondygnacyjna, czteroosiowa, symetryczna. W przyziemiu od północy czteroarkadowy podcień, łuki arkad półkolisty u nasady z masywnymi gzymsami impostowymi, filar narożny kamienicy wzmocniony przyporą. Ponad arkadami szeroki, stiukowy fryz o przestylizowanych motywach okuciowych oraz roślinnych i zoomorficznych. Druga kondygnacja z boniowanymi lizenami w narożach, prostokątnymi oknami ujętymi w profilowane opaski zwieńczone tablicowymi nadprożami wypełnionymi stylizowaną nicią roślinną. Całość elewacji zwieńczona wydatnym gzymsem koronującym.

4. Kamienica - Staszica 27

zwana kamienicą „szczembrzeską”. Zbudowana ok roku 1600 przez miasto Szczembrzeszyn. Elewacja frontowa dwukondygnacyjna, czteroosiowa, symetryczna.

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

W przyziemiu od północy czteroarkadowy podcień, łuki arkad półkoliste z wolutowymi zwornikami w kluczu, z masywnymi gzymsami impostowymi. Ponad arkadami szeroki, stiukowy fryz o motywie plecionki. Druga kondygnacja z boniowaniami w narożach, prostokątnymi oknami ujętymi w profilowane opaski zwieńczone nadprożami. Całość elewacji zwieńczona wydatnym gzymsem koronującym.

5. Kamienica - Staszica 29

Okolo 1610 wzniesiona parterowa kamienica wg projektu B.Moranda dla malarza Zamoyskich Krzysztofa Bystrzyckiego.

Elewacja frontowa dwukondygnacyjna, czteroosiowa, symetryczna. W przyziemiu od północy czteroarkadowy podcień, łuki arkad półkoliste, z wolutowymi zwornikami w kluczu i z masywnymi gzymsami impostowymi. Druga kondygnacja z boniowanymi impostami w narożach, prostokątnymi oknami ujętymi w profilowane opaski zwieńczone wydatnymi gzymsami nadokiennymi z mtywem tryglifów i rozetek, oraz ornamentem kostkowym powyżej. Całość elewacji zwieńczona wydatnym gzymsem koronującym.

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

6. Kamienica - Staszica 31

w latach 1603-1610 wzniesiona przez obywateli Turobina piętrowa kamienica wzorowana na kamienicy Moranda.

Elewacja frontowa dwukondygnacyjna, czteroosiowa, o zsuniętych od wschodu trzech osiach okiennych. W przyziemiu podcienie trójarkadowe. Arkady zamknięte półkoliście, z wolutowymi zwornikami w kluczu wsparte na prostokątnych filarach z zaakcentowanymi gzymsami impostowymi. Ponad arkadami szeroki fryz o motywie kolistej plecionki, ujęty wąskimi gzymsami. Okna I piętra prostokątne, otoczone prostymi kamiennymi opaskami i zwieńczone tablicowymi nadprożami z gzymsami. W zwieńczeniu profilowany gzyms koronujący.

7. Kamienica - Staszica 33

powstała w latach 1604 -1612. W II ćwierćwieczu XVII w rozbudowana.

Elewacja frontowa trójosiowa, trzykondygnacyjna, regularna. W przyziemiu podcień trójarkadowy, arkady zamknięte półkoliście, z konsolkowymi zwornikami w kluczach, wsparte na gładkich filarach z wyodrębnionymi impostami. Ponad arkadami gładki fryz ujęty gzymsami. Na piętrach okna prostokątne w wyprofilowanych opaskach. W zwieńczeniu wydatny gzyms koronujący. W podcieniu prostokątny otwór wejściowy ujęty profilowanymi odrzwiami z uszakami i zwieńczony okratowanym nadświetłem w formie supraporty zakończonej wydatnym gzymsem. Po bokach okna w prostych kamiennych obramieniach.

8. Kamienica - Staszica 35

powstała przed 1612.

Elewacja frontowa trójosiowa, dwukondygnacyjna. Kondygnacje oddzielone prostym gzymsem kordonowym, całość zwieńczona gzymsem koronującym. W dolnej kondygnacji podcień arkadowy, arkady zamknięte półkoliście wsparte na prostokątnych filarach z

impostami. Ściana pod podcieniem przepruta na osi prostokątnym otworem wejściowym, po bokach, którego prostokątne okna witrynowe. Wejście ujęte skromnym portalem składającej się z kamiennej opaski o lekko fazowanych krawędziach wewnętrznych i nadproża w formie uskokowo profilowanego odcinka gzymsu. Otwory okienne ujęte analogicznymi kamiennymi opaskami, okno zachodnie zwieńczone odcinkiem gzymsu. Nad wejściem niewielkie prostokątne okienko o charakterze nadświetła. W kondygnacji górnej trzy otwory okienne ujęte nieznacznie profilowanymi tynkowymi opaskami.

9. Kamienica - Staszica 37

powstała na przełomie XVI i XVII wieku.

Elewacja frontowa trójosiowa, dwukondygnacyjowa. Kondygnacje oddzielone prostym gzymsem międzykondygnacyjnym, całość zwieńczona gzymsem koronującym. W dolnej kondygnacji podcień arkadowy, arkady zamknięte półkoliście wsparte na prostokątnych filarach z impostami. Ściana pod podcieniem przepruta na osi prostokątnym otworem wejściowym, po bokach, którego prostokątne okna witrynowe. Wejście ujęte skromnym portalem składającej się z kamiennej opaski o lekko fazowanych krawędziach wewnętrznych i nadproża w formie uskokowo profilowanego odcinka gzymsu. Otwory okienne ujęte analogicznymi kamiennymi opaskami, okno zachodnie zwieńczone odcinkiem gzymsu. Nad wejściem niewielkie prostokątne okienko o charakterze nadświetła. W kondygnacji górnej trzy otwory okienne ujęte nieznacznie profilowanymi tynkowymi opaskami.

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

10. Kamienica - Staszica 39

wybudowana na początku XVII wieku. Jest jedynym domem na terenie miasta, który nie został nadbudowany.

Elewacja frontowa trójosiowa, jednokondygnacyjowa. W przyziemiu półkoliście zamknięte arkady z konsolkowymi zwornikami w kluczach, na czworobocznych filarach z wyodrębnionymi impostami, filar narożny oskarpowany. Wyżej gładko tynkowana ściana z ankrą pośrodku.

Ściana pod podcieniem przepruta półkoliście zamkniętym otworem wejściowym ujętym skromnie profilowaną kamienną opaską, powyżej prosty odcinek gzymsu, nad którym niewielkie nadświetle w formie koła umieszczonego we wnęcie. Po obu stronach wejścia prostokątne okna witrynowe ujęte kamiennymi, nieznacznie fazowanymi opaskami, pod oknami parapety. Elewacja zachodnia dwukondygnacyjowa, asymetryczna. W części północnej arkada prowadząca pod podcienia. W parterze prostokątne okna witrynowe w kamiennych obramieniach analogicznych jak w elewacji frontowej, pomiędzy oknami skarpa. Górna kondygnacja o charakterze mezzanina, przepruta trzema okienkami bez obramień.

1. HISTORIA OBIEKTU.

1. Kamienica - Staszica 21

zbudowana ok. 1590 r. przez Greka Manuellego Masapetę. W latach 1643-1645 przebudowana przez Jana Wolffa na polecenie Jakuba

Bernego, ówczesnego jej właściciela.

Remont kamienicy przeprowadzono na przełomie XVIII/XIX w. W latach 1817-1823 przeprowadzono remont fasady, w 1827 r. odbudowana po pożarze. W trzeciej ćw. XIX w. rozebrano attykę i nadbudowano drugie piętro. W latach 1919-1926 prowadzono prace konserwatorskie o nieokreślonym bliżej zasięgu. W latach 1934-37 pod kierunkiem T. Zaremby przeprowadzono poważną konserwację budynku, głównie elewacji oraz detalu architektonicznego we wnętrzach. Prace konserwatorskie w latach 1956-57 odłoniły stiukowe obramienia otworów drugiej kondygnacji oraz kamienne nadproża. W latach 1976-1977 przeprowadzono kompleksową restaurację budynku. W roku 2006 przeprowadzono konserwację portalu i kamiennych obramień okiennych.

2. Kamienica - Staszica 23 – Telanowska

Kamienica zbudowana w latach 1591-1599 dla Franciszka Tellaniego, według proj. Bernarda Morando. Pierwsza murowana kamienica wzniesiona przy Rynku Wielkim. Przez cały wiek XVII własność Zamoyskich. Od 1691 r. w rękach Jana Tuszyńskiego, podstolego żytomirskiego. W 1 ćw. XVII w. rozbudowana, w 2 ćw. XVII i na przełomie XVII/XVIII w. przeszła kolejną rozbudowę. W tym czasie dobudowano oficyny.

W latach 1707-1709 była rezydencją biskupią, od poł. XVIII w. w rękach rodziny Rossów. Remontowana w 1745 r., (m.in. stropy belkowe na 1 piętrze). Od końca XVIII do poł. XIX w. własność Milczyńskich. Od 2 poł. XIX do 1 poł. XX w. w rękach Pereców. W l. 1817-1823 przeszła remont fasady. W l. 1881-1891 rozebrano attykę i nadbudowano trzecią kondygnację oraz oficyny wg proj. Władysława Siennickiego. W latach 1919-1926 oraz 1937-38 pod kierunkiem T. Zaremby przeprowadzono poważną konserwację budynku, głównie elewacji oraz zabezpieczono detal architektoniczny we wnętrzach. Prace konserwatorskie prowadzono w latach 1956 oraz 1975-1979 (wykonano kompleksową restaurację, odłonięto m.in. polichromii w pomieszczeniach 1 traktu). W roku 2003 r. prowadzono remont podwórka kamienicy, wymianę stolarki okiennej), w 2004 r. przeprowadzono remont i modernizację wnętrza kamienicy oraz podcieni. W 2006 r. przeprowadzono konserwację portalu i kamiennych obramień okiennych.

3. Kamienica - Staszica 25

Początki obecnie istniejącej kamienicy sięgają schyłku XVI w. W 1590 r. została zaprojektowana przez Bernarda Morando (właściciela działki), której budowę dokończył ok. 1610 r. zięć Moranda - Stanisław Abramowicz, złotnik ormiański. Był to wówczas budynek piętrowy, trzytraktowy. Ok. 1635 r. odziedziczyły kamienicę jego dzieci: Stanisław, Elżbieta Fołtynowiczowa i Anna Radułowa. W 2 ćwierci XVII w. powstała dekoracja elewacji i portal autorstwa Jana Wolffa. W 3 ćw. XVII w. właścicielem budynku był profesor i rektor Akademii Zamojskiej - Marcin Fołtynowicz, na przełomie XVII/XVIII właścicielem był kolejny profesor i rektor - Stanisław Niewieski. Zapewne z tego okresu pochodzi fryz ze znakami zodiaku w izbie frontowej piętra. W 1744 r. kamienicę częściowo przebudowano po pożarze, m.in. przesunięto klatkę

schodową z traktu środkowego (wsch. części) do sieni. Pierwsza poważna konserwacja budynku miała miejsce w latach 1937-38 pod kierunkiem T. Zaremby, kiedy m.in. rozebrano balkony. W 1957 r. miała miejsce restauracja tynków zewnętrznych, remont pokrycia dachowego, stolarki okiennej oraz drzwiowej i przystosowanie wnętrza do nowych funkcji. W latach 1977-1980 przeprowadzono kapitalny remont wg proj. Z. Majrowskiego - m.in. wykonano konserwację kamieniarki i polichromii odkrytych na I piętrze, dokonano częściowego przekształcenia wnętrza, m.in. przeniesiono klatkę schodową z sieni na zewnątrz i połączono kamienicę z sąsiednią przylegającą od pd.-wsch. W 1999 r. wykonano remont elewacji, w latach 2006-2007 r. wykonano konserwację portali, obramień okiennych i kamiennych elementów, oraz remont wnętrza z adaptacją na pensjonat.

4. Kamienica - Staszica 27

zwana kamienicą „szczembrzeską”. Zbudowana ok roku 1600 przez miasto Szczembrzeszyn dla bezpiecznego przechowywania skarbów miejskich w twierdzy.

5. Kamienica - Staszica 29

Wzniesiona około 1610 - parterowa kamienica wg projektu B. Moranda dla malarza Zamoyskich Krzysztofa Bystrzyckiego. W 1641 nadbudowane zostało piętro oraz wybudowany sklep od wschodu i klatka schodowa w pierwotnie szeroką sień. Właścicielem był wówczas Podczaszy Ractawski Jakub Zieliński, który nabył kamienicę od pisarza miejskiego Wojciecha Muldorfa. Ok połowy XIX w zlikwidowano attykę i przebudowano wnętrza. Po wojnie własność komunalna. Od 1982 na piętrze mieści się Urząd Konserwatora Zabytków.

6. Kamienica - Staszica 31

w latach 1603- 1610 wzniesiona przez obywateli Turobina piętrowa kamienica wzorowana na kamienicy Moranda. W 1644 zakupiona przez Pawła Janczy. W II ćwierćwieczu XVII w rozbudowana. Na przełomie XVII i XIX w rozbudowana po raz kolejny. W połowie XIX w zlikwidowano attykę. Na początku XX w nadbudowano piętro w tyle kamienicy.

7. Kamienica - Staszica 33

powstała w latach 1604 -1612. W II ćwierćwieczu XVII w rozbudowana, prawdopodobnie nadbudowano piętro. Kolejna rozbudowa nastąpiła w połowie XVIII w. W połowie XIX w rozebrano attykę i nadbudowano II piętro.

8. Kamienica - Staszica 35

powstała przed 1612. Rozbudowana w drugim ćwierćwieczu XVII w. W XIX w dodano drewniane piętro, które zamieniono w połowie XX w na murowane.

9. Kamienica - Staszica 37

powstała na przełomie XVI i XVII wieku.

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

W drugiej połowie XVII w. wzniesiono a w połowie XVIII w. przebudowano II trakt kamienicy. W 1823 roku remontowana.

10. Kamienica - Staszica 39

Wybudowana na początku XVII wieku. Jest jedynym domem na terenie miasta, który nie został nadbudowany.

2. STAN ZACHOWANIA

Stan tynków przyziemia jest w wielu miejscach jest bardzo zły. Największe zniszczenia wypraw tynkarskich widoczne są na filarach pocieni jak również nad podcieniami w obrębie pierwszego piętra. Na wysuniętych filarach oraz szkarpach kamienic widoczne są ciemnozielone plamy glonów i czarne plamy zagrzybienia świadczące o utrzymującym się zawilgoceniu płaszczyzn.

Zmywane z gzymsów i zadaszeń zabrudzenia, skutkują powstawaniem brudnych zacieków na elewacjach.

Wyprawy gurtów sklepień w podcieniach kamienicy są popękane i miejscami mocno odspojone szczególnie w dolnych partiach sklepienia – nad gzymsami filarów.

Gzymsy filarów – imposty, miejscami bardzo zniszczone. Widoczne łuszczące się warstwy farby oraz odpadające fragmenty wypraw tynkarskich. Detal miejscami całkowicie nieczytelny. Widoczne są w spodnich warstwach, odstonięte przez zniszczenia, mocne, ciemne zaprawy cementowe będące wynikiem wcześniej prowadzonych reperacji.

Bardzo zniszczone są gzymsy w okolicach rur spustowych rynien. Prawdopodobnie wynika to z nieszczelności instalacji deszczowej, złego ustawienia rur spustowych oraz nieprawidłowego ukształtowania biegu kolanek rur spustowych.

Nieprawidłowe ukształtowanie płaszczyzn spływu gzymsów (impostów) może skutkować wzmożonym niszczeniem gzymsów filarów podcieni.

Utrzymywaniu się zawilgocenia mogą sprzyjać zainstalowane na gzymsach kolce zabezpieczające przed ptakami. Woda nie mając właściwej płaszczyzny spływu, zatrzymuje się pomiędzy silikonową podstawą kolców i wsiąka w zaprawę.

Kolce nie odstraszały gołębi, które nauczyły się świetnie sobie z nimi radzić. W efekcie na kolcach zbiera się kurz, brud i odchody, które rozpuszczane przez wodę wnikają w głąb muru powiększając istniejące zasolenie.

Na elewacji widoczne są pęknięcia tynków i uszkodzenia gzymsów międzykondygnacyjnych, uszkodzone są obróbki blacharskie gzymsów. Przyczyną zniszczeń i odspojień wypraw może być niewłaściwie wykonany remont elewacji, zastosowane niewłaściwe dla danego miejsca materiały, lub pobieżne i niedokładne wykonanie warstw tynkarskich bez usunięcia starych warstw zapraw. Znajdujące się w głębszych warstwach zaprawy cementowe, blokują wilgoć w murze i są przyczyną powstania zasolenia murów.

Migrujące na powierzchnię zasolenie skutkuje odparzaniem warstw malarskich i warstw wypraw.

Wykonane podczas remontu powłoki malarskie wykonano prawdopodobnie zbyt szczelnie lub wykonano błędnie z użyciem niewłaściwych warstw technologicznych. Wskazują na to istniejące spęcherzenia i złuszczenia farby na gzymsach oraz płaszczyznach elewacji.

Użyta do malowania farba tworzy szczelną błonę, która ulega złuszczeniu w przypadku pojawiającej się krystalizacji zasolenia.

Na filarach podcieni widoczne są liczne złuszczenia i odpryski farby oraz uszkodzenia warstw wypraw wynikające z istniejącego w murze podciągania kapilarnego wody i wysalania się zawartych w niej soli.

Woda, która jest podciągana kapilarnie w murze może pochodzić z gruntu jak również być skutkiem zatrzymywania się wody opadowej przy braku systemu odprowadzania wody od muru wynikającego ze źle wypoziomowanych płyt chodnikowych lub ich przemieszczenia w wyniku uszkodzeń nawierzchni.

Uszkodzenia cokołu wykonanego z płyt piaskowca wynikają z uszkodzeń mechanicznych jak również z użytych do reperacji mocnych zapraw cementowych.

1. Kamienica - Staszica 21:

- zabrudzone i zazielenione płaszczyzny spływu filarów.
- widoczna łuszcząca się farba na filarach.
- plamy, zabrudzenia i spęcherzenia farby na elewacji w podcieniach,
- bardzo zabrudzone kolce zabezpieczające przed ptakami na gzymsach (impostach filarów).

2. Kamienica - Staszica 23:

- zniszczony gzyms impostu filara na elewacji zachodniej,
- mocno zniszczony filar narożny, zabrudzenia, zazielenienia powierzchni,
- złuszczone, odspojone wyprawy i warstwa farby, ubytki narożnika pod dachówką,
- zniszczony gzyms nad parterem, liczne ubytki formy i złuszczenia,
- cokoły w dolnej części zniszczone, widoczne ubytki i zniszczenia naroży,
- zniszczone i spękane gzymsy filarów spowodowane zasoleniem,
- widoczne plamy zawilgocenia wypraw tynkarskich,
- sklepienie - farba łuszcząca się, zabrudzenia i zakurzenia detali sklepienia
- zniszczony gzyms zewnętrznego impostu,
- apla obcego koloru wokół kamiennego obramienia drzwi.

3. Kamienica - Staszica 25:

- nierówności koloru na boniach parteru,
- zniszczone, spękane wyprawy boni,
- bardzo złuszczona warstwa farby na zewnętrznym (wschodnim) filarze prawdopodobnie z powodu umiejscowienia rury spustowej orynowania,
- gzyms międzykondygnacyjny nad parterem mocno spękany z odspieniami farby,
- gzyms filaru zewnętrznego - wschodniego (impostu) mocno zniszczony,

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

- wyprawy na filarach złuszczone, odspojone, farba złuszczonea miejscami,
- zniszczona partia tynków przyziemia - nad cokółem,
- wewnętrzna ściana elewacji podcieni – zakurzona i zabrudzona pod oknem,
- cokół z płyt piaskowca mocno zabrudzony i zazieleniony,
- tynki na filarach odspojone, złuszczone, zabrudzone, w dolnych partiach poobijane z rozległymi uszkodzeniami mechanicznymi,
- wolutowe zworniki w strzałce arkady zniszczone, forma wolut zatarta.

4. Kamienica - Staszica 27

- złuszczone farba na filarach,
- bardzo zniszczone gzymsy impostów,
- zatarty rysunek zworników,
- wyprawy na filarach podcieni złuszczone, odspojone, farba miejscami złuszczonea, odspojona,
- zniszczona partia tynków przyziemia - nad cokółem,
- zabrudzone, nieestetyczne kolce,
- zabrudzone w partiach pod oknami oraz zakurzone ściany,

5. Kamienica - Staszica 29

- złuszczone farba na filarach,
- bardzo zniszczone gzymsy impostów,
- zatarty rysunek zworników,
- wyprawy na filarach podcieni złuszczone, odspojone, farba miejscami złuszczonea, odspojona,
- zniszczona partia tynków przyziemia - nad cokółem,
- zabrudzone, nieestetyczne kolce,
- mocno zabrudzone w partiach pod oknami oraz zakurzone ściany,
- na filarach nieestetyczne okablowanie powodujące dodatkowe zniszczenia
- gzymsy impostów mocno zniszczone,
- gury filarów – farba złuszczonea, wyprawy spęcherzone,
- piaskowcowe cokoły odspojone w obrębie filaru na którym jest rura spustowa orynnowania.
- tynk na elewacji nad filarami z widocznymi odspojeniami,
- tynki w przyziemiach filarów zniszczone.

6. Kamienica - Staszica 31

- obróbka blacharska gzymsu zniszczona, nieszczelna, powoduje zniszczenia gzymsu,
- gzyms międzykondygnacyjny nad parterem mocno spękany z odspojeniami farby,
- mocno zabrudzone w partiach pod oknami oraz zakurzone ściany,
- gzymsy impostów mocno zniszczone,
- gury filarów – farba złuszczonea, wyprawy spęcherzone,
- piaskowcowe cokoły odspojone w obrębie filaru na którym jest rura spustowa orynnowania.
- tynk na elewacji nad filarami z widocznymi odspojeniami,
- tynki w przyziemiach filarów zniszczone.

7. Kamienica - Staszica 33

- mocno zabrudzone w partiach pod oknami oraz zakurzone ściany,
- gzymsy impostów mocno zniszczone,
- gury filarów – farba złuszczonea, wyprawy spęcherzone,

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
KONSERWATYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

- piaskowcowe cokoły uszkodzone i odspojone w obrębie filarów
- tynk na elewacji nad filarami z widocznymi odspojeniami,
- tynki w przyziemiach filarów zniszczone,
- znaczne zniszczenia wypraw w sąsiedztwie rury spustowej oryynnowania.

8. Kamienica - Staszica 35

- mocno zabrudzone w partiach pod oknami oraz zakurzone ściany,
- gzymsy impostów mocno zniszczone,
- gurtę filarów – farba złuszczone, wyprawy spęcherzone,
- piaskowcowe cokoły uszkodzone i odspojone w obrębie filarów
- tynk na elewacji nad filarami z widocznymi odspojeniami,
- tynki w przyziemiach filarów zniszczone,
- bardzo zniszczone cokoły filarów.

9. Kamienica - Staszica 37

- mocno zabrudzone w partiach pod oknami oraz zakurzone ściany,
- gzymsy impostów mocno zniszczone,
- gurtę filarów – farba złuszczone, wyprawy spęcherzone,
- piaskowcowe cokoły uszkodzone i odspojone w obrębie filarów
- tynk na elewacji nad filarami z widocznymi odbarwieniami,
- tynki w przyziemiach filarów zniszczone,
- znaczne zniszczenia wypraw w sąsiedztwie rury spustowej oryynnowania
- napisy na ścianach, wcześniejsze zamalowane apla koloru

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

10. Kamienica - Staszica 39

- piaskowcowe cokoły mocno zniszczone,
- bardzo zniszczone zewnętrzne imposty i gurtę arkad podcieni od strony zachodniej
- mocno zabrudzone w partiach pod oknami oraz zakurzone ściany,
- tynk na elewacji nad filarami z widocznymi przebarwieniami,
- tynki w przyziemiach filarów zniszczone,
- znaczne zniszczenia wypraw w sąsiedztwie rury spustowej oryynnowania.

3. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

Proponowane postępowanie konserwatorskie dotyczy:

- płaszczyzn tynków - postępowania w stosunku do płaszczyzn tynków podcieni, tynków elewacji, tynków na płaszczyznach gurtów i płaszczyznach filarów.
- detalu architektonicznego - gzymsów, zworników, boni, impostów,
- płyt z piaskowca – płyt cokołowych, parapetów, obłożenia murków.

Przed przystąpieniem do prac należy zaprojektować i wykonać przyłącza elektryczne dla letnich barów i ogródków funkcjonujących obok podcieni, tak aby uniknąć przypadkowego okablowania znajdującego się obecnie na podłuczach sklepień.

W trakcie prac należy wykonać nowe obróbki blacharskie na gzymsach, w miejsce uszkodzonych.

Naprawa istniejących nie przyniesie spodziewanych rezultatów. Konieczne jest zdjęcie, oczyszczenie i położenie na nowo dachówki ceramicznej (kamienice Słazica 21,23).

Dachówkę należy delikatnie zdjąć, oczyścić i użyć ponownie.

Dachówki uszkodzone należy wymienić na nowe. Nowe dachówki ułożyć na całym elemencie elewacji np. na filarze bocznym.

Zachowane dachówki z tego elementu użyć jako uzupełnienie uszkodzonych. Należy postąpić w taki sposób, gdyż nowe dachówki mogą różnić się od zachowanych.

Konieczna jest naprawa i korekta istniejących rur spustowych orynnowania. Zniszczenia tynków filarów występujące wokół rur spustowych świadczą o istniejących nieszczelnościach.

Nieszczelne i błędnie wykonane orynnowanie jest przyczyną niszczenia wypraw tynkarskich i detalu architektonicznego w obszarach przebiegu rur spustowych.

Konieczna jest naprawa chodników wykonanych z płyt piaskowca wokół filarów, tak aby woda opadowa odpływała od muru. Należy zwrócić szczególną uwagę na sposób odprowadzania wody opadowej z podcieni

TYNKI:

Konieczne jest oczyszczenie wszystkich płaszczyzn tynków z wtórnych warstw farby. Niezbędne jest usunięcie odspojonych i zdegradowanych tynków wypraw, cementowych zapraw pochodzących z wcześniejszych reperacji.

Przy oczyszczaniu należy rozpoznać i zachować pierwotne wyprawy tynkarskie. Zaprawy te należy zadokumentować, wzmocnić i pozostawić jako dokument w obiekcie. Oczyszczanie należy wykonać mechanicznie, metodami ręcznymi, należy unikać stosowania młotów udarowych z uwagi na drgania.

Podczas oczyszczania tynków podcieni należy zwrócić szczególną uwagę na ewentualne pozostałości oryginalnych warstw wypraw i warstw barwnych na wszystkich płaszczyznach podcieni.

Należy delikatnie usunąć cokołowe płyty piaskowcowe, zabezpieczyć je do powtórnego użycia.

W miejscach porostu glonów i zagrzybienia należy zastosować preparat biobójczy w celu zatruć partii porażonych .

Wskazane jest wykonanie przepony poziomej w filarach podcieni. Filary wymurowano z cegieł, dlatego też wykonana przepona powinna być skuteczna.

Należy zwrócić uwagę, aby przepona wykonana została w spoinie dolnych partii cegieł filaru – na wysokości gruntu.

Wskazane jest wykonanie w partii filarów i szkarp – na ich pełnej wysokości, tynków renowacyjnych w systemie WTA.

Najbardziej zniszczone płaszczyzny filarów i szkarp należy oczyścić do cegły, w celu wyeliminowania wysolenia.

Należy przyjąć zasadę traktowania zapraw renowacyjnych jako systemu zapraw traconych, które zostaną wymienione po wysyceniu się zapraw solami. Pełnią one rolę zapraw odsalających (kompresów odsalających).

W obszarach występowania największego zasolenia należy wykonać odsolenia metodą wymuszonej emigracji do rozszerzonego środowiska poprzez nakładanie gotowych kompresów odsalających na bazie bentonitu i kruszyw o dużej zdolności sorpcyjnej lub okładami z pulpy celulozowej z drobnego kruszywa i bentonitu i dodatkiem 2% roztworu Preventolu R8. Ok 5 cykli odsalania.

Tynki systemowe WTA należy wykonać zgodnie z ich specyfikacją i instrukcją wykonania. Tzw obrzutka musi być wykonana „nakropkiem” do 40% (nie więcej) pokrycia powierzchni tynkowanej. Warstwę tynku magazynującego, należy nałożyć w dwóch warstwach w celu przerwania kapilary. Tynki należy wykończyć szlichtą z zaprawy wapienno-piaskowej lub gotowej wapienno-cementowej o uziarnieniu 0,3 i dodatku włókien polietylenowych jako zbrojenia zapobiegającego pękaniu.

W partiach sklepień i ścian w podcieniach oraz płaszczyzn tynków nad arkadami podcieni, należy usunąć odspojone partie tynków.

Istniejące pęknięcia poszerzyć.

Konieczne jest sprawdzenie istniejących spękań pionowych, rozpoznanie czy nie są to spękania konstrukcyjne. Niezbędne jest wykonanie szyci poziomych i krzyżowych (w łukach arkad) z wykorzystaniem systemowych rozwiązań.

W przypadku stwierdzenia osłabionej struktury muru, mur należy wzmocnić preparatem silikatowym na bazie płynnego krzemianu potasowego.

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

Uzupełnienia tynków należy wykonać zaprawami wapienno-cementowymi z dodatkiem włókien polietylenowych jako zbrojenia o uziarnieniu 1 w spodnich warstwach i uziarnieniu 0,3 w warstwach wierzchnich. Powierzchnia uzupełnień powinna być zgodna z fakturą tynku oryginalnego.

Należy przyjąć, że konieczne będzie wykonanie cienkiej (2 mm) szlichty wyrównującej powierzchnię na całej płaszczyźnie w celu ujednolicenia powierzchni.

DETAL ARCHITEKTONICZNY- gzymsy, zworniki, imposty:

Jednocześnie z pracami przy tynkach elewacji wykonywane będą prace przy detalu architektonicznym tj. gzymsy, imposty i zworniki podcieni.

Detal należy oczyścić z wtórnych warstw farby i wypraw.

Należy usunąć zniszczone, osypujące się, luźne partie gzymsów i impostów.

Detal należy oczyścić do warstw pierwotnych, zadokumentować i wykonać szablony na podstawie zachowanych profili.

Należy wzmocnić osłabione partie muru ceglanego preparatami krzemooorganicznymi.

Wzmocnienie podłoża preparatem krzemianowym należy wykonać bardzo dokładnie, przestrzegając bardzo restrykcyjnie okresów technologicznych związanych z procesem wytrącania się krzemionki. W celu wzmocnienia osłabionej struktury muru, można zastosować preparat silikatowy na bazie płynnego krzemianu potasowego.

Należy wykonać uzupełnienia formy gzymsów i impostów zaprawą wapienno-piaskową lub gotową wapienno-cementową o niewielkiej zawartości cementu portlandzkiego o frakcji wypełniacza kwarcowego 1mm.

Rekomendowane jest zastosowanie zapraw trasowych.

Większe uzupełnienia profili gzymsów należy wykonać metodą ciągnioną – przy użyciu wózków sztukatorskich, szablonami wykonanymi na podstawie profili zdjętych z oryginału.

Płaszczyzny uzupełnień należy wyprowadzić dokładnie z zachowaniem właściwych płaszczyzn.

Należy zwrócić uwagę na wykonanie właściwych spadków górnych płaszczyzn gzymsów i impostów, uniemożliwiających zatrzymywania się wody opadowej i śniegu oraz utrudniających przesiadywanie na nich gołębi.

Po wykonaniu uzupełnień tynków oraz detalu architektonicznego, tynki i detal należy powalować farbą silikatową o wysokim stopniu dyfuzyjności (paroprzepuszczalności) ($V \geq 2000 \text{ g/(m}^2 \cdot \text{d)}$) w kolorze ustalonym komisją konserwatorską na podstawie wykonanych badań.

Dla filarów i impostów przyjęta kolorystyka dla całego założenia Rynku Wielkiego w Zamościu.

Zalecane jest zabezpieczenie płaszczyzn poziomych gzymsów i impostów silikatowym preparatem uszczelniającym.

PŁYTY Z PIASKOWCA – cokoty, obłożenia

Konieczne jest zdemontowanie cokotu wykonanego z piaskowca w partiach filarów z uwagi na konieczność wykonania przepony.

Pozostałe elementy z piaskowca (cokół w podcieniu, obłożenia murków itp.) należy zabezpieczyć. Powierzchnię piaskowca oczyścić z zabrudzeń powierzchniowych strumieniem przegrzanej pary pod ciśnieniem wspomaganej zastosowaniem delikatnych detergentów przeznaczonych do mycia kamienia. Usunąć mechanicznie widoczne plamy glonów.

Należy usunąć istniejące źle wykonane reperacje.

Usunąć rozległe zabielenia metodą zaproponowaną na podstawie prób skuteczności zastosowania roztworów np. kwaśnym węglanem amonu i wybrać metodę optymalną. Po użyciu preparatu powierzchnię należy szybko zmyć wodą pod ciśnieniem, tak aby nie pozostawiać roztworów na powierzchni i uniknąć jej uszkodzenia. Zastosować preparat biobójczy w celu dezynfekcji powierzchni kamienia.

Najbardziej zniszczone płyty (połamane i mocno wykruszone) wymienić na nowe o podobnej strukturze i kolorystyce.

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
KONSERWATYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

4. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH TYNKI:

4.1 Oczyszczenie wszystkich płaszczyzn tynków z wtórnych warstw farby.

Usunięcie odspojonych i zdegradowanych tynków wypraw oraz cementowych reperacji. Oczyszczanie należy wykonać mechanicznie, metodami ręcznymi, należy unikać stosowania młotów udarowych z uwagi na drgania. (Najbardziej zniszczone płaszczyzny filarów i szkarp należy oczyścić do cegły, w celu wyeliminowania wysolenia.)

4.2 Rozpoznanie, zachowanie i zadokumentowanie pierwotnych wypraw tynkarskich. Zaprawy te należy zadokumentować, wzmocnić i pozostawić jako dokument w obiekcie. Zadokumentowanie ewentualnych pozostałości oryginalnych warstw barwnych na płaszczyznach podcieni.

4.3 Dezynfekcja partii porostu glonów i zagrzybienia preparatem biobójczym. (UWAGA – należy stosować środki ochronne zgodnie z instrukcją producenta.)

4.4 W obszarach występowania największego zasolenia wykonanie odsolenia metodą wymuszonej emigracji do rozszerzonego środowiska poprzez nakładanie gotowych kompresów odsalających na bazie bentonitu i kruszyw o dużej zdolności sorpcyjnej lub okładami z pulpy celulozowej z drobnego kruszywa i bentonitu i dodatkiem 2% roztworu *Preventolu P8*. Ok 5 Cykli odsalania.

4.5 Wykonanie przepony poziomej w filarach podcieni. Przeponę należy wykonać w spoinie dolnych warstw cegieł filaru – na wysokości gruntu.

4.6 Wykonanie w partii filarów i szkarp – na ich pełnej wysokości, tynków renowacyjnych w systemie WTA zgodnie z i instrukcją wykonania.

4.7 Wykonanie szlichty z zaprawy wapienno-piaskowej lub gotowej zaprawy wapienno-cementowej o uziarnieniu 0,3 i dodatku włókien polietylenowych jako zbrojenia zapobiegającego pękaniu.

4.8 W partiach sklepień i ścian w podcieniach oraz płaszczyzn tynków nad arkadami podcieni usunięcie odspojonych partii tynków, poszerzenie istniejących pęknięć.

- 4.9 Rozpoznanie istniejących spękań pionowych, wykonanie niezbędnych szycí poziomych i krzyżowych (w łukach arkad) z wykorzystaniem systemowych rozwiązań .
- 4.10 Wzmocnienie osłabionych partii muru preparatem silikatowym na bazie płynnego krzemianu potasowego.
- 4.11 Uzupelnienie tynków zaprawami wapienno-cementowymi o odpowiednich parametrach paropruszczalności ($\mu \leq 15$) z dodatkiem włókien polietylenowych jako zbrojenia, zapraw o uziarnieniu 1mm w spodnich warstwach i uziarnieniu 0,3 w warstwach wierzchnich. Powierzchnia uzupełnień powinna być zgodna z fakturą tynku oryginalnego.
- 4.12 Scalenie uzupełnień warstwą cienkiej (2 mm) szlichty wyrównującej na całej powierzchni w celu jej ujednolicenia.

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

DETAL ARCHITEKTONICZNY- gzymsy, zworniki, imposty:

- 4.13 Mechaniczne oczyszczenie detalu z wtórnych warstw farby i wypraw do warstw pierwotnych. Usunięcie zniszczonych, osypujących się, luźnych partii gzymsów i impostów.
- 4.14 Wykonanie szablonów na podstawie zachowanych profili.
- 4.15 Wzmocnienie osłabionych partii muru ceglanego preparatami krzemoorganicznymi lub preparatem silikatowym na bazie płynnego krzemianu potasowego.
- 4.16 Wykonanie uzupełnień formy gzymsów i impostów metodą ciągnioną przy użyciu rekomendowanych zapraw mineralnych.
- 4.17 Malowanie tynków i detali farbą silikatową w kolorze ustalonym komisją konserwatorską.
- 4.18 Zabezpieczenie płaszczyzn poziomych gzymsów i impostów silikatowym preparatem uszczelniającym

PŁYTY Z PIASKOWCA – cokoły, obłożenia

- 4.19 Demontaż cokołu wykonanego z piaskowca w partiach filarów, zabezpieczenie pozostałych elementów.

- 4.20 Oczyszczenie powierzchni piaskowca z zabrudzeń powierzchniowych strumieniem przegrzanej pary pod ciśnieniem wspomaganą zastosowaniem delikatnych detergentów przeznaczonych do mycia kamienia.
- 4.21 Mechaniczne usunięcie widocznych plam glonów.
- 4.22 Usunięcie źle wykonanych, cementowych reperacji.
- 4.23 Usunięcie zabieleń metodą zaproponowaną na podstawie prób skuteczności zastosowania roztworów np. kwaśnym węglanem amonu.
- 4.24 Zastosować preparat biobójczy w celu dezynfekcji powierzchni kamienia.
- 4.25 Wymiana najbardziej zniszczonych płyt piaskowca na nowe o podobnej strukturze i kolorystyce.
- 4.26 Montaż płyt piaskowca na cokółach.

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

Opr. Małgorzata Podgórska – Makal
Konserwator dzieł sztuki
Upr. konserwatorskie 20/K/97
nr dypl. ASP w Warszawie 4997
20-282 Lublin
Ul. Królowej Jadwigi 6/7

Lublin , 9 luty 2024

ZAŁĄCZNIK
do pisma / postanowienia / decyzji
organu ochrony zabytków

znak ..2-111.5142.73.1.2024
z dnia ..25 MAR. 2024

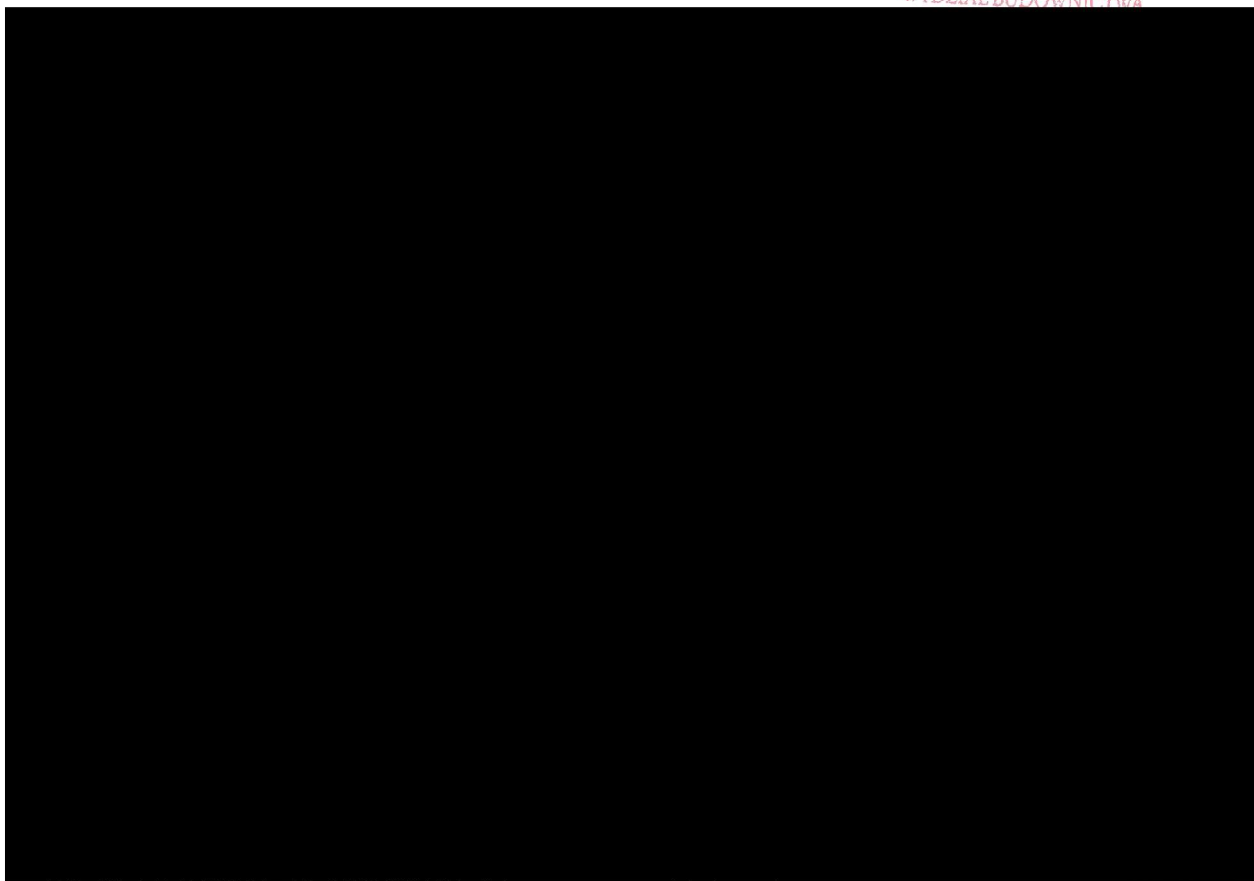
WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW
w Lublinie
DELEGATURA W ZAMOŚCIU
ul. Staszica 28, 22-400 Zamość
tel./fax 84 638 59 71

Z up. Lubelskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków

mgr inż. arch. Olgierd Hawryluk
Kierownik Delegatury w Zamościu

miejsca zaczerpnięte wykonano
we wcześniejszym etapie

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA

Fot. Nr 1 – Zamość, ul. Słazica 21. Kamienica – widok ogólny elewacji.

Fot. Nr 2 – Zamość, ul. Słazica 21. Kamienica – widok ogólny podcieni.
Widoczne zniszczenia oszkarpowania.

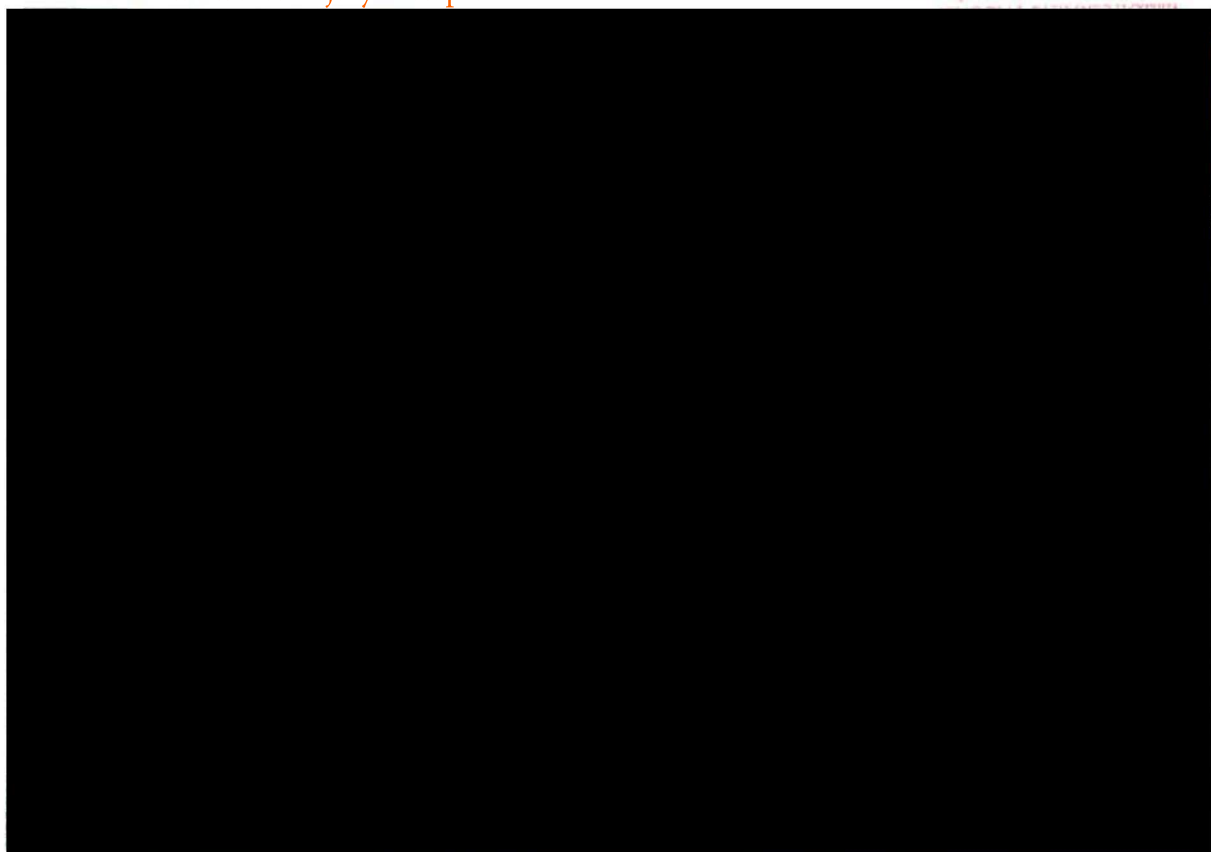
Fot. Nr 3 – Zamość, ul. Staszica 21. Kamienica – widok ogólny podcieni.

Fot. Nr 4 – Zamość, ul. Staszica 21. Kamienica – widok ogólny podcieni.
Widoczna łuszcząca się farba na filarach.

miejsca zaczernione wykonano
we wcześniejszym etapie

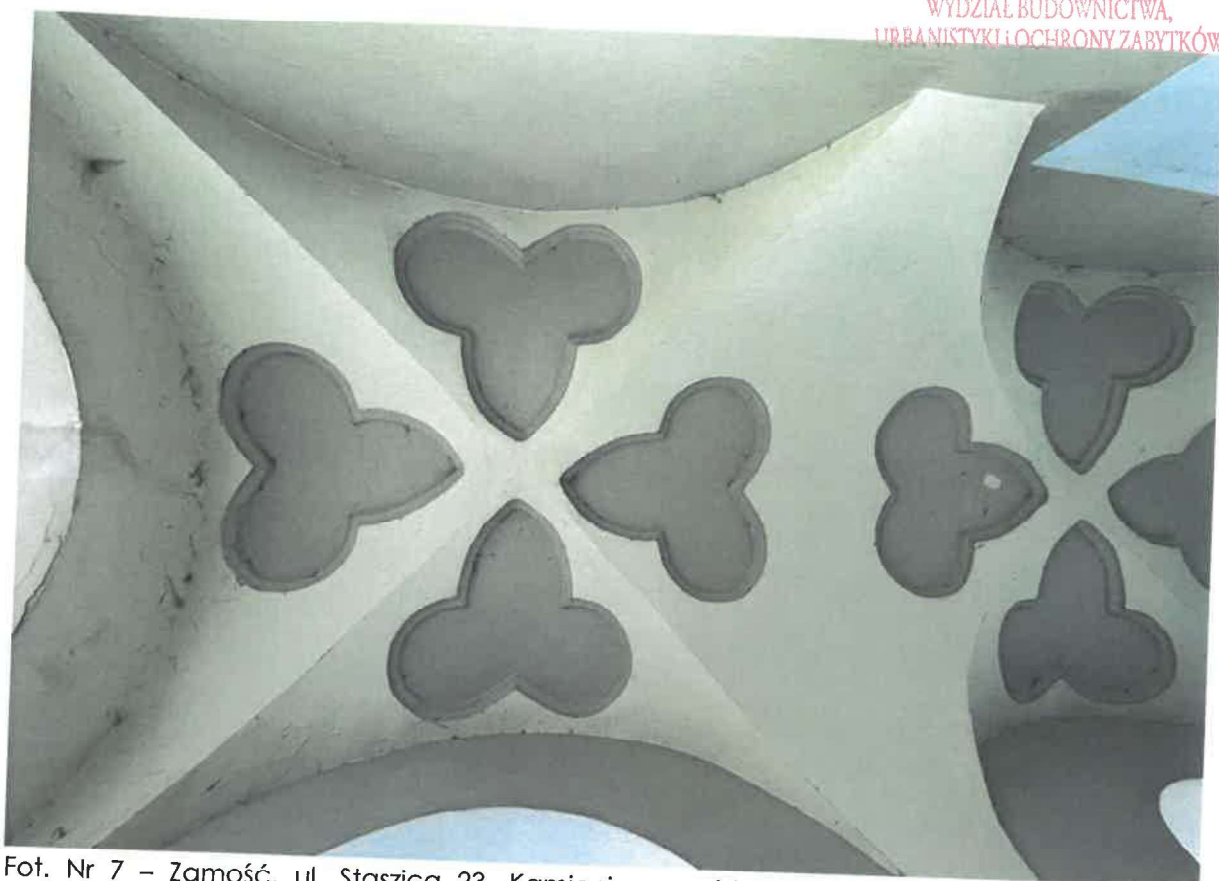
URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ

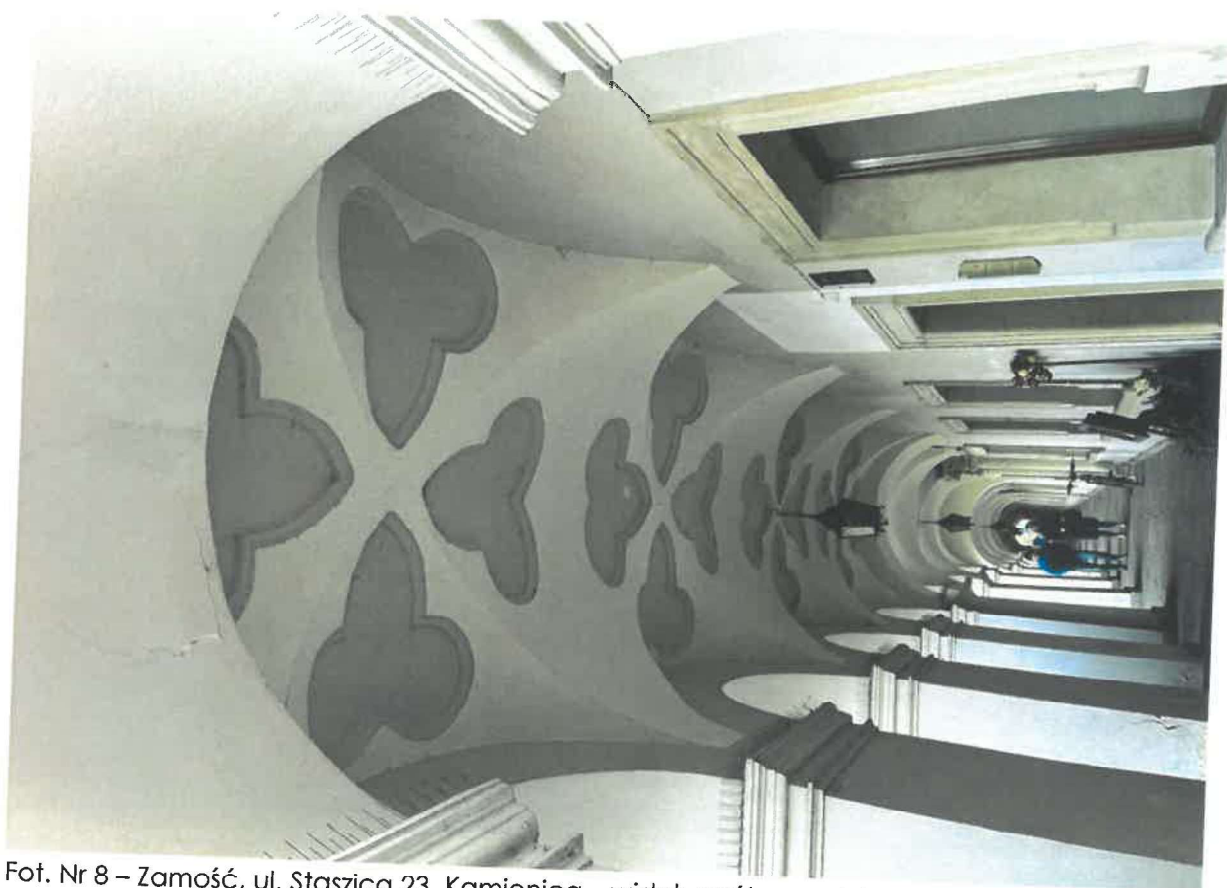
Fot. Nr 5 – Zamość, ul. Staszica 23. Kamienica – widok ogólny podcieni.
Widoczne zniszczenia gzymsu.

Fot. Nr 6 – Zamość, ul. Staszica 23. Kamienica – widok ogólny podcieni.

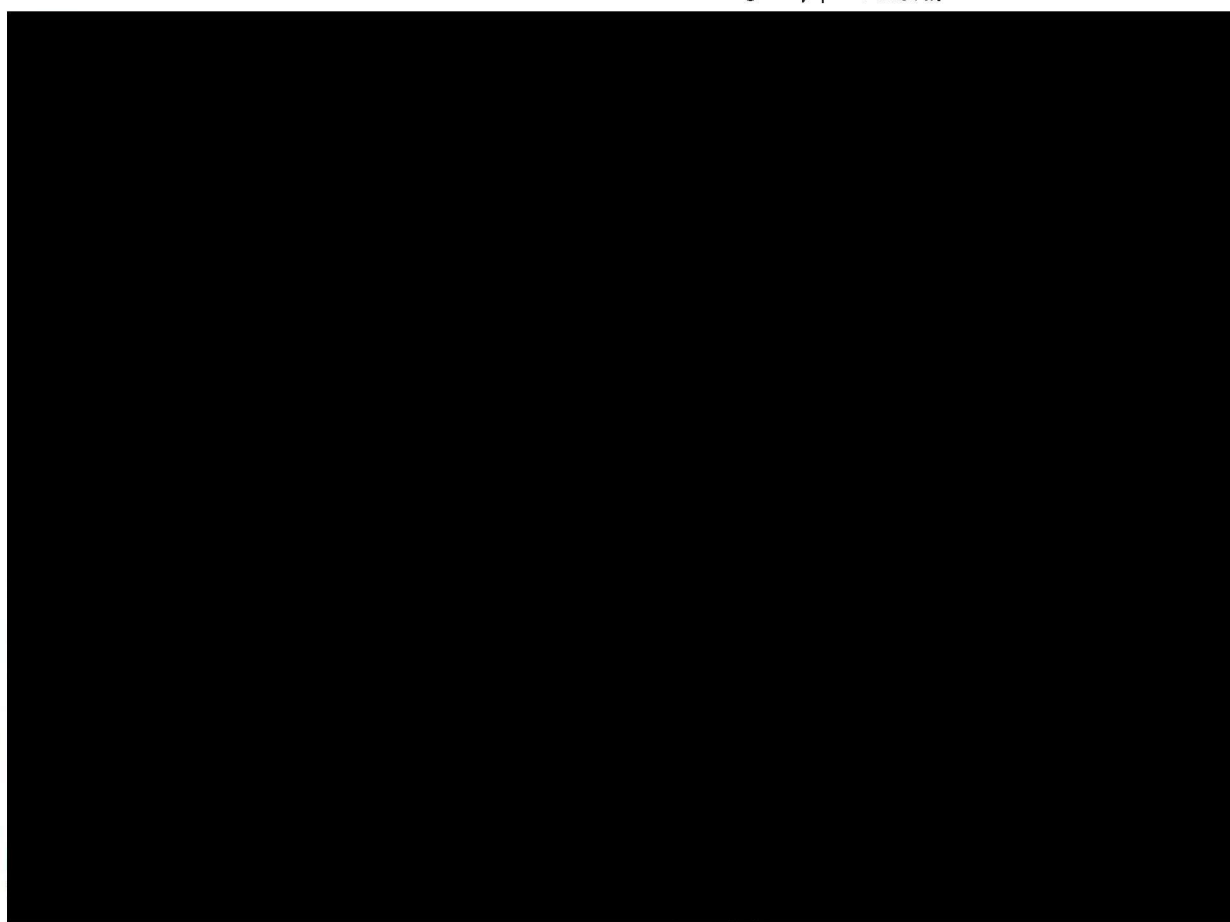
Fot. Nr 7 – Zamość, ul. Staszica 23. Kamienica – widok ogólny sklepienia podcieni.

Fot. Nr 8 – Zamość, ul. Staszica 23. Kamienica – widok ogólny podcieni.

Fot. Nr 9 – Zamość, ul. Staszica 23. Kamienica – widok ogólny podcieni.

miejsca zaczernione wykonano
we wcześniejszym etapie

Fot. Nr 11 – Zamość, ul. Staszica 25. Kamienica – widok ogólny.

Fot. Nr 12 – Zamość, ul. Staszica 25. Kamienica – widok ogólny. Zniszczony gzyms – impost.

Fot. Nr 13 – Zamość, ul. Staszica 25. Kamienica – widok ogólny. Widoczne zniszczenia impostu.

Fot. Nr 14 – Zamość, ul. Staszica 25. Kamienica – widok ogólny podcieni.

Fot. Nr 15 – Zamość, ul. Staszica 25. Kamienica – widok ogólny dolnej partii elewacji.

Fot. Nr 16 – Zamość, ul. Staszica 27. Zniszczenia wypraw tynkarskich na filarach.

Fot. Nr 17 – Zamość, ul. Staszica 27. Zniszczenia wypraw tynkarskich na filarach.

Fot. Nr 18 – Zamość, ul. Staszica 27. Kamienica – widok ogólny podcieni.

Fot. Nr 19 – Zamość, ul. Słazica 27. Podcienia – widok ogólny. Zabrudzona elewacja wewnętrzna.

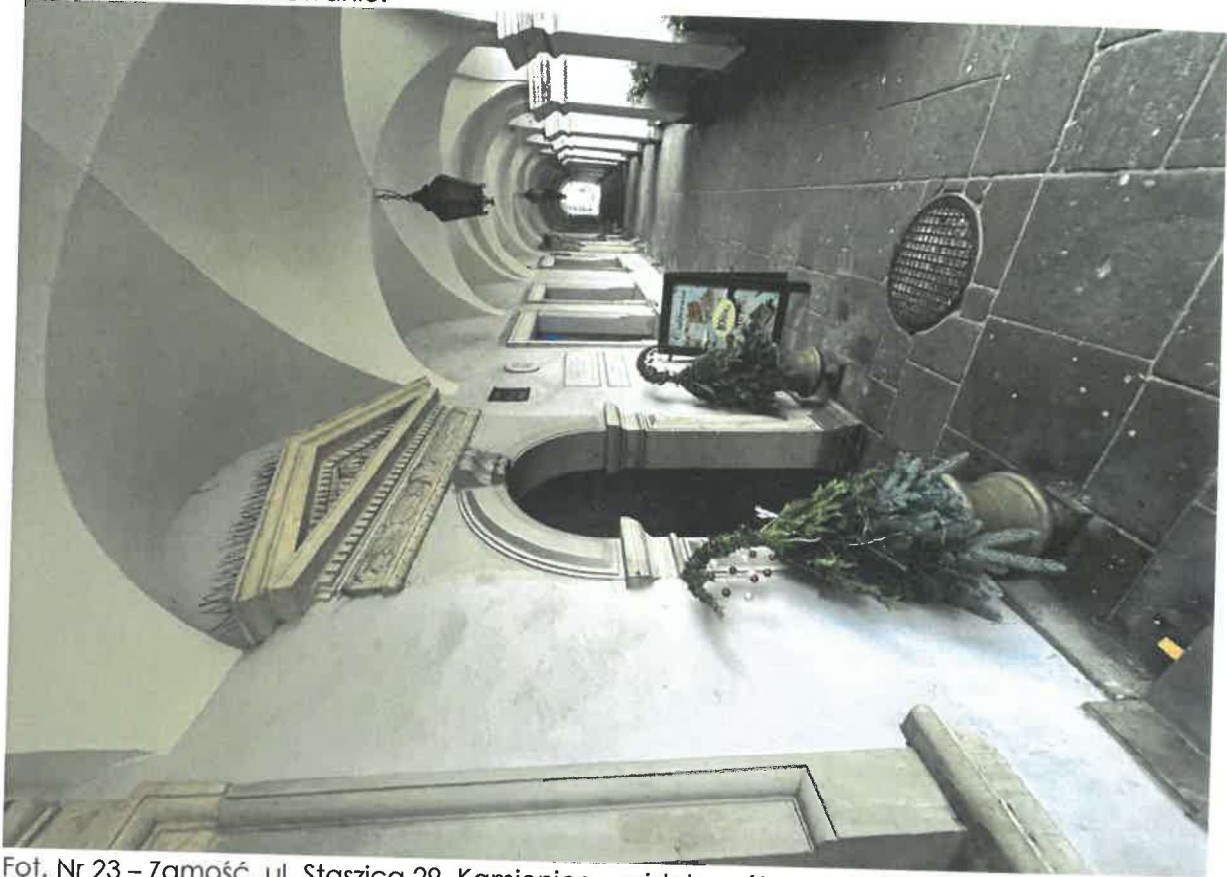
Fot. Nr 20 – Zamość, ul. Staszica 27. Podcienia kamienicy – widok ogólny.

Fot. Nr 21 – Zamość, ul. Staszica 27. Podcienia kamienicy – widok ogólny.

Fot. Nr 22 – Zamość, ul. Staszica 29. Widoczne zniszczenia impostów i przypadkowe okablowanie.

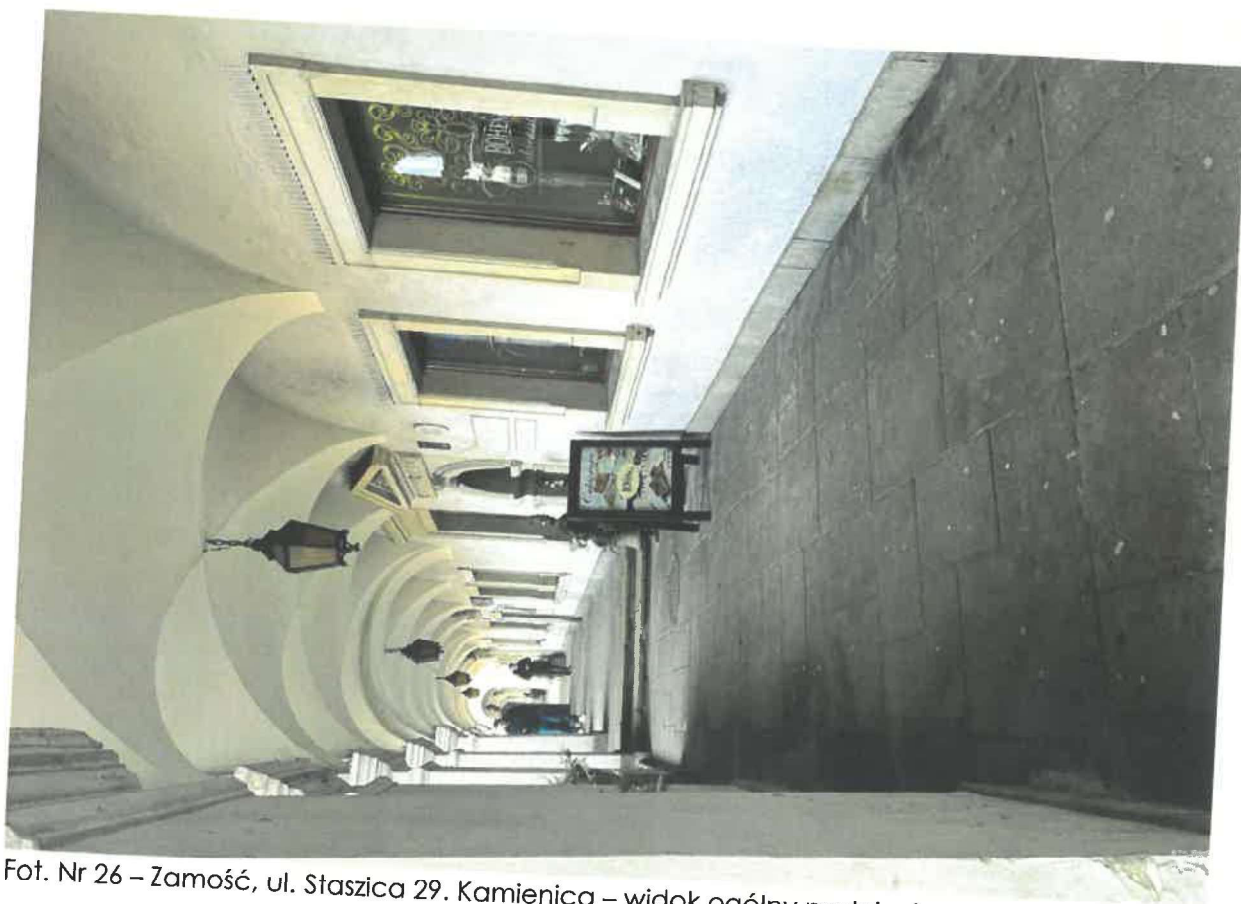
Fot. Nr 23 – Zamość, ul. Staszica 29. Kamienica – widok ogólny podcieni.

Fot. Nr 24 – Zamość, ul. Staszica 29. Widoczne zniszczenia impostów i przypadkowe okablowanie.

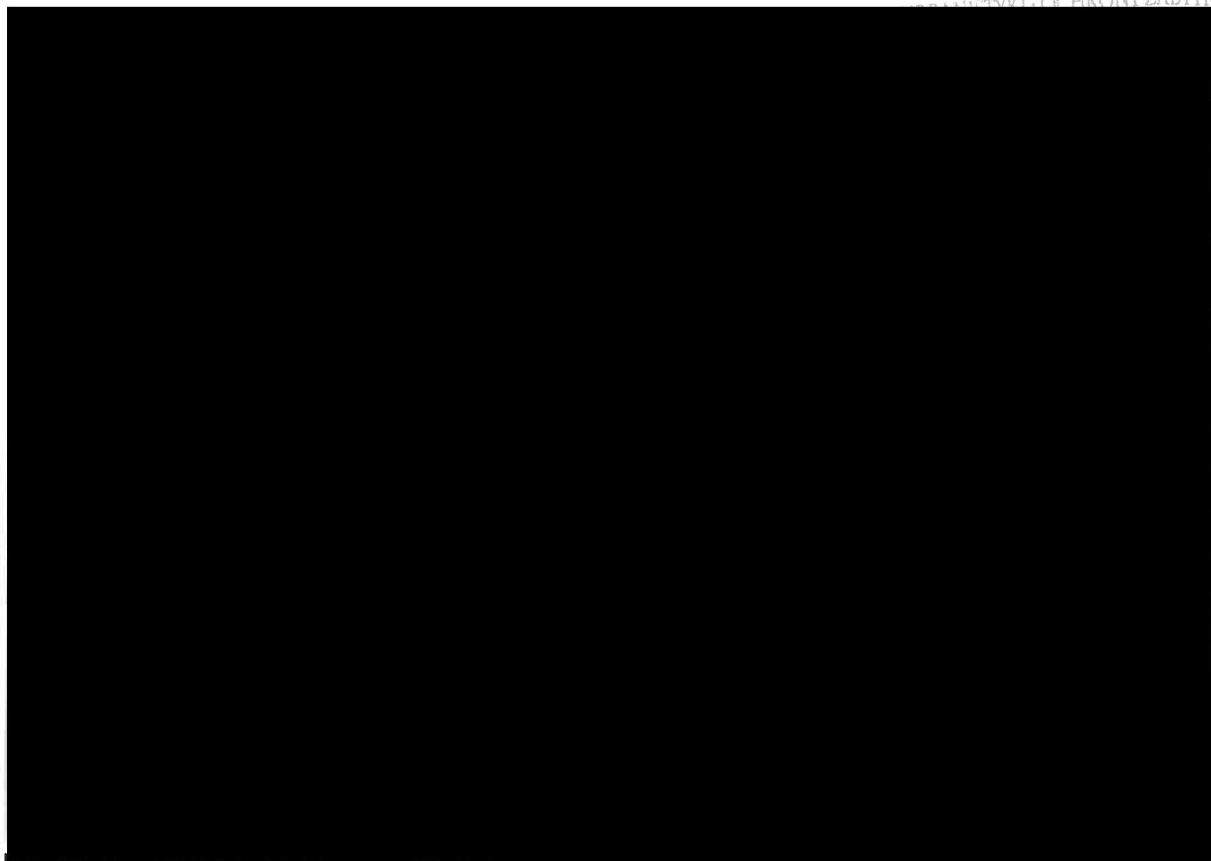
Fot. Nr 25 – Zamość, ul. Staszica 29. Widoczne zniszczenia impostów i przypadkowe okablowanie.

Fot. Nr 26 – Zamość, ul. Staszica 29. Kamienica – widok ogólny podcieni.

miejsca zaczernione wykonano
we wcześniejszym etapie

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
KONSERWACJI I OCHRONY ZABYTKÓW

Fot. Nr 27 – Zamość, ul. Staszica 29. Zniszczony cokół.

Fot. Nr 28 – Zamość, ul. Staszica 29. Zniszczone profilowanie impostów.

Fot. Nr 29 – Zamość, ul. Staszica 29. Zabrudzona ściana w podcieniu.

Fot. Nr 30 – Zamość, ul. Staszica 31. Kamienica – widok ogólny.

Fot. Nr 31 – Zamość, ul. Staszica 31. Kamienica – widok ogólny podcieni.

Fot. Nr 32 – Zamość, ul. Staszica 31. Kamienica – widok ogólny podcieni.

Fot. Nr 33 – Zamość, ul. Staszica 31. Kamienica – widok ogólny podcieni.
Widoczne brudne ściany elewacji.

Fot. Nr 34 – Zamość, ul. Staszica 31. Kamienica – widok ogólny podcieni.

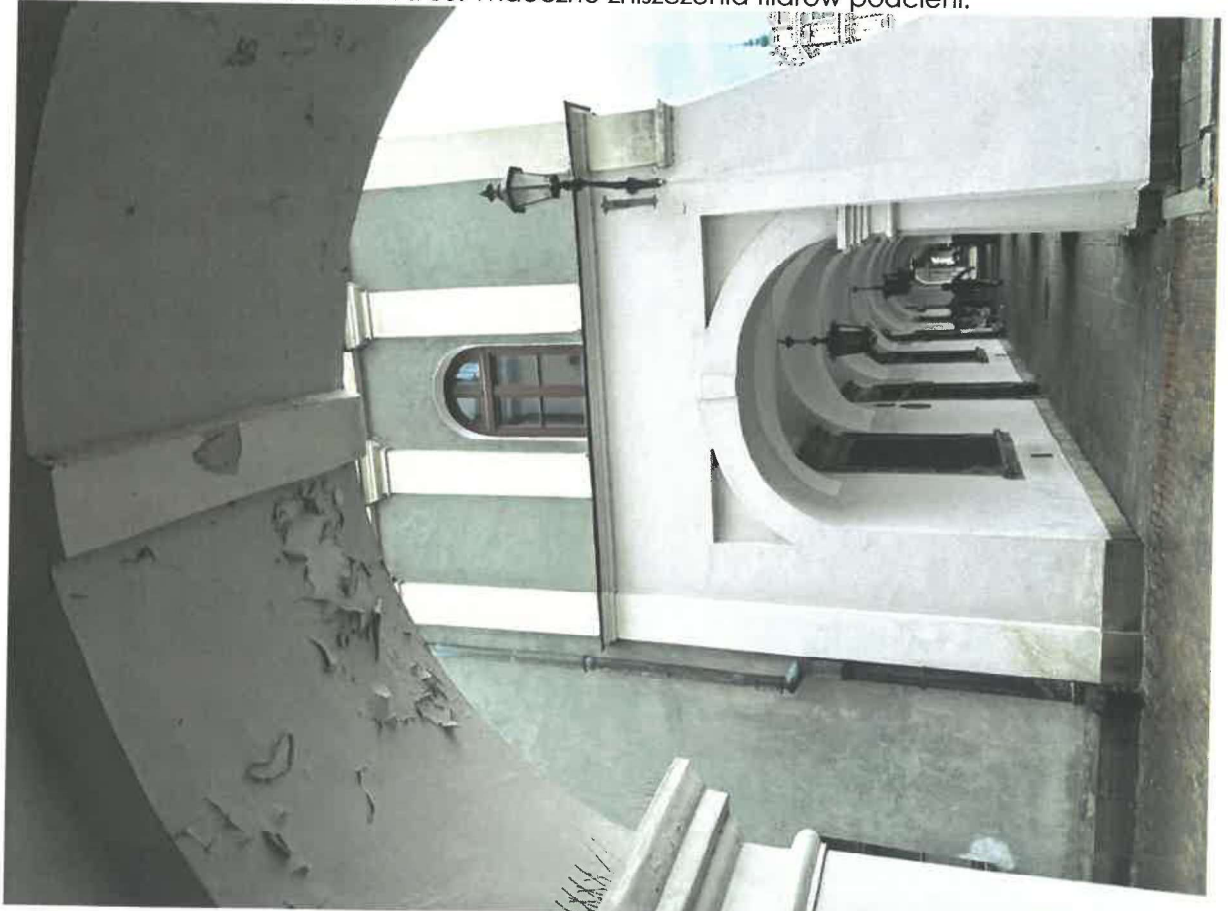
Fot. Nr 35 – Zamość, ul. Staszica 31. Widoczne zniszczenia filarów podcieni.

Fot. Nr 36 – Zamość, ul. Staszica 31. Widoczne zniszczenia filarów podcieni.

Fot. Nr 37 – Zamość, ul. Staszica 33. Widoczne zniszczenia filarów podcieni.

Fot. Nr 38 – Zamość, ul. Staszica 33. Widoczne zniszczenia gurtów arkad podcieni.

Fot. Nr 39 – Zamość, ul. Staszica 33. Widoczne zniszczenia filarów podcieni.

Fot. Nr 40 – Zamość, ul. Staszica 33. Kamienica – widok ogólny podcieni.

Fot. Nr 41 – Zamość, ul. Staszica 33. Widoczne zniszczenia filarów podcieni.

Fot. Nr 42 – Zamość, ul. Staszica 33. Widoczne zniszczenia filarów podcieni i cokołów.

Fot. Nr 43 – Zamość, ul. Staszica 33. Widoczne zniszczenia impostów filarów.

Fot. Nr 44 – Zamość, ul. Staszica 35. Kamienica – widok ogólnej elewacji.

Fot. Nr 45 – Zamość, ul. Staszica 35. Widoczne zniszczenia filarów podcieni.

Fot. Nr 46 – Zamość, ul. Staszica 35. Widoczne zniszczenia filarów podcieni.

Fot. Nr 47 – Zamość, ul. Staszica 35. Widoczne zniszczenia impostów filarów.

Fot. Nr 48 – Zamość, ul. Staszica 35. Kamienica – widok ogólny podcieni.

Fot. Nr 49 – Zamość, ul. Staszica 37. Kamienica – widok ogólny podcieni.
Widoczne zniszczenia filarów.

Fot. Nr 50 – Zamość, ul. Staszica 37. Kamienica – widok ogólny podcieni.
Widoczne zniszczenia filarów.

Fot. Nr 51 – Zamość, ul. Szażica 37. Widok ogólny podcieni.

Fot. Nr 52 – Zamość, ul. Szażica 37. Widok ogólny podcieni.

Fot. Nr 53 – Zamość, ul. Staszica 37. Widoczne zniszczenia elewacji.

Fot. Nr 54 – Zamość, ul. Staszica 37. Stan zachowania partii cokołowej.

miejsca zaczernione wykonano
we wcześniejszym etapie

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

Fot. Nr 55 – Zamość, ul. Staszica 39. Elewacja zachodnia – widok ogólny.

Fot. Nr 56 – Zamość, ul. Staszica 39. Elewacja zachodnia – widok ogólny.

Fot. Nr 57– Zamość, ul. Staszica 39. Widok ogólny podcieni. Widoczne zniszczenia wypraw filarów.

Fot. Nr 58 – Zamość, ul. Staszica 39. Kamienica – widok ogólny podcieni.

miejsca zaczerpnięte wykonano
we wcześniejszym etapie

URZĄD MIASTA ZAMOŚĆ
WYDZIAŁ BUDOWNICTWA,
URBANISTYKI I OCHRONY ZABYTKÓW

Fot. Nr 59 – Zamość, ul. Słazica 39. Kamienica – widok ogólny podcieni.

Fot. Nr 60 – Zamość, ul. Słazica 39. Przykład zniszczeń impostów filarów